

**MUOTOILU 2005! -OHJELMAN SEURANTARYHMÄN
VÄLIRAPORTTI**

30.12.2002

49 : 2002

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 30.3.2001 työryhmän, jonka tehtävänä on seurata Valtioneuvoston muotoilupoliittisen ohjelman Muotoilu 2005! toteutumista. Työryhmä laatii yksityiskohtaisen toimenpideohjelman, seuraa muotoilupoliittisten tavoitteiden toteutumista ja tekee esityksiä tarvittavista jatkotoimenpiteistä. Työryhmän tulee työssään pitää yhteyttä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton kutsusta kokoontuvaan Round Tableen. Työryhmän on laadittava loppuraporttinsa tammikuun 31. päivään 2004 mennessä.

Muotoilu 2005! -seurantaryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui kulttuuriasianneuvos Kari Poutasuon opetusministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi ylitarkastaja Olli Aulion kauppa- ja teollisuusministeriöstä, jäseniksi osastopäällikön sijainen Ulla-Maria Helaniemen (ulkoasiainministeriö), yritystutkija Jussi Mesimäen (kauppa- ja teollisuusministeriö/Lapin TE-keskus), ylitarkastaja Turja Pesosen (opetusministeriö), johtaja Pekka Saarelan (Taideteollinen korkeakoulu/Valtion muotoilutoimikunta) sekä teollinen muotoilija Anna Valtosen (Nokia Ventures Organization/Ornamo) ja hänen henkilökohtaiseksi varajäsenekseen teollinen muotoilija Jorma Savolaisen (Muodos Oy/Ornamo). Seurantaryhmän asiantuntijajäsen on teknologiajohtaja Lauri Ala-Opas (Tekes). Ryhmän sihteereiksi nimettiin ylitarkastaja Jaana Lappi (kauppa- ja teollisuusministeriö) ja taiteen maisteri Pirkko Tuukkanen.

Muotoilupoliittisen ohjelman seurantaryhmä on kokoontunut vuoden 2002 loppuun mennessä 9 kertaa. Työryhmä on vierailut Taideteollisessa korkeakoulussa, Muodos Oy:ssä, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitrassa, Teollisuustaideteiden Liitto Ornamossa, Nokia Ventures Organization'ssa, Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa sekä Hämeen Ammattikorkeakoulussa.

Seurantaryhmä on kuullut seuraavia asiantuntijoita: rehtori Yrjö Sotamaa (Taideteollinen korkeakoulu), johtaja Eija Nieminen (Taideteollinen korkeakoulu/Designium); toimitusjohtaja, teollinen muotoilija Jorma Savolainen (Muodos Oy); teknologiajohtaja Lauri Ala-Opas (Tekes); tutkimusjohtaja Antti Hautamäki (Sitra); hallituksen puheenjohtaja Päivi Bergroth ja pääsihteeri Lena Strömberg (Ornamo); Rovaseudun designstrategian asiantuntijat dekaani Mauri Ylä-Kotola, professori Veikko Kamunen (Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta), toiminnanjohtaja Timo Sirkkala (Elinkeinokehittäjä eero yrityshautomo, Rovaniemi), toimitusjohtaja Juhani Juuso (Juuso Medical Oy), Wetterhoff-brändi-hankkeesta muotoilun koulutusohjelman yliopettaja Birgitta Varjonen ja toiminnanjohtaja Jukka Rissanen; teollinen muotoilija Anna Valtonen (Nokia). Tämän lisäksi on pidetty yhteiskokous valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittisen seurantaryhmän kanssa.

Seurantaryhmä luovuttaa väliraporttinsa opetusministeriön käyttöön.

Helsingissä joulukuun 30. päivänä 2002

Kari Poutasuo

Olli Aulio

Lauri Ala-Opas

Ulla-Maria Helaniemi

Jussi Mesimäki

Turja Pesonen

Pekka Saarela

Jorma Savolainen

Anna Valtonen

Jaana Lappi

Pirkko Tuukkanen

1. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSIA

Muotoilu 2005! -ohjelman laadinta perustuu perinteiset hallintorajat ylittävien kulttuuri- ja taidepoliittisten strategioiden ja ohjelmien toteuttamiseen. Eri ohjelmat kokoaa laajapohjainen ehdotus taide- ja taiteilijapoliittiseksi ohjelmaksi "Taide on mahdollisuuksia" julkaisu, jossa esitetään pitkäjänteisen ja poikkihallinnollisen Luova hyvinvointiyhteiskunta -ohjelman käynnistämistä.

Perustan tälle muodostaa näkemys luovan osaamisen ja luovien toimialojen mahdollisuuksista yhteiskuntaa uudistavana ja kehittäväenä, uuden tiedon, taidon, osaamisen ja hyvinvoinnin kokonaisuutena. Muotoilu 2005! -ohjelmassa lähtökohtana oli talouden rakenteissa tapahtuvat muutokset sekä muotoiluosaamisen kytkeminen osaksi elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Seuraavan hallituksen ohjelmaan pyritään kokoamaan joukko hallintorajat ylittäviä strategisia kokonaisuuksia, joissa elinkeinoelämän kilpailukykyä parantavana tekijänä on muotoilu.

2. MUOTOILUPOLITIikka

Valtioneuvoston 15.6.2000 hyväksymässä muotoilupoliittisessa periaatepäätöksessä asetaan tavoitteet julkisen vallan muotoilua edistäville toimenpiteille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää yhteistyötä julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja yhteiskunnan eri osapuolten välillä. Tällä yhteistyöllä luodaan edellytykset:

- muotoilun laadun kohottamiselle,
- muotoilun mahdollisuuksien laaja-alaiselle hyväksikäytölle kilpailukyvyyn ja työllisyyden parantamiseksi sekä
- ympäristön laadun ja omaleimaisen kansallisen kulttuurin kehittämiseksi

Muotoilu 2005! -ohjelman tavoitteena on luoda Suomeen sellainen dynaaminen muotoilujärjestelmä, jonka ansiosta Suomi saavuttaa edelläkävijämaan aseman muotoilun hyödyntämisessä. Muotoilu 2005! -ohjelmassa on kiteytetty visio suomalaisesta muotoilusta:

"Vuonna 2005 suomalainen muotoilujärjestelmä perustuu korkeatasoiselle osaamiselle, joka huomioi teollisten tuotanto- ja jakeluprosessien kehityksen, ymmärtää kuluttajamarkkinoiden muutokset, käyttäjäkeskeisen näkökulman ja hallitsee kulttuurisidonnaisten innovaatioiden hyödyntämisen tuotteiden ja palveluiden kehityksessä.

Kansainväliselle huipulle yltävän muotoiluosaamisen kehittäminen perustuu vahvaan tutkimuspanokseen sekä koulutuksen ja elinkeinoelämän läheiseen yhteistyöhön. Yhteistyö tukee kansallista innovaatiojärjestelmää, tuotannon kilpailukykyä, parantaa tuotteiden ja palveluiden laatua sekä luo uusia työpaikkoja.

Omaleimaiselle muotoilulle rakentuva laadukas ja esteettisesti korkeatasoinen ympäristö ja esinemaailma luovat Suomelle vahvan identiteetin muotoilun ja korkeatasoisen käsityön edelläkävijämaana. Muotoilulla luodaan perustaa kansalaisten hyvinvoinnille ja viihtyvyydelle."

Muotoiluohjelmassa on kirjattu 23 toimenpidettä, joiden avulla Suomi saavuttaa edelläkävijämaan aseman muotoilun hyväksikäytössä. Valtio sekä Teollisuuden ja Työnantajain keskusliitto allekirjoittivat 7.12.2000 pöytäkirjan, jossa molemmat tahot sitou-

tuivat edistämään Muotoilu 2005! -ohjelman periaatteita. Muotoilun Round Table on innovoinut ja innostanut alan toimijoita ja osallistunut alan toimijoiden hankkeiden käynnistämiseen.

Seurantaryhmän työ on ollut tähän mennessä pääosin eri toimijatahojen kartoittamista, kontaktien luomista sekä käynnistyneiden ja toteutuneiden toimenpiteiden listaus- ja arviointia. Ryhmä on pyrkinyt muodostamaan kokonaiskuvan muotoilujärjestelmän toiminnasta.

Väliraportin jälkeen seurantaryhmä käy yksityiskohtaisesti lävitse ohjelman tavoitteiden ja toimenpide-esitysten toteutumisen sekä tekee ehdotukset jatkotoimenpiteistä.

Ohjelmassa esitetyt tavoitteet ovat lähteneet toteutumaan kauttaaltaan hyvin. Visiossa esitetty vahva panostus osaamisen nostoon ja tutkimustoiminnan vahvistamiseen toteutuu sekä Tekesin että Suomen Akatemian rahoittamien tutkimusohjelmien kautta. Näillä ohjelmilla luodaan perusta muotoilun laadun ja muotoiluosaamisen kehitykselle sekä sen laaja-alaiselle käytölle elinkeinoelämässä ja yhteiskunnassa.

Tutkimustoiminnan ohella koulutus on merkittävä osa-alue muotoiluohjelman toteutuksessa. Koulutuksen ennakointihankkeen loppuraportti valmistuu vuoden 2003 alussa. Raportti auttaa suuntaamaan koulutuksen resursseja sekä orientoimaan oppilaitosten roolia ohjelmassa esitetyllä tavalla.

Väliraportti sisältää kappaleissa 3 - 9 yksityiskohtaisempaa tietoa keskeisistä muotoilupolitiikan hankkeista ja niiden jälkeen taulukkomuotoisen luettelon ryhmälle esitellyistä hankkeista. Jatkotyössä seurantaryhmä tulee arvioimaan toimenpiteiden laadullisia vaikutuksia muotoilujärjestelmän kehittämiseen.

3. MUOTOILU OSAKSI KANSALLISTA KILPAILUKYKYÄ

3.1. Muotoilu yritysten tuotekehityksen tukena ja

3.2. Uusia yrityksiä muotoilun käyttäjiksi!

[1] Alueellisten työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnassa muotoilupalveluita vahvistetaan osana yrityksille suuntautuvaa palvelutoimintaa. TE-keskukset kehittävät yhdessä muotoilualan organisaatioiden kanssa pk-yrityksille suunnatun palvelumallin. Tavoitteena on kytkeä muotoiluosaaminen yritysten tuotesuunnitteluun ja tuotteistaa muotoiluosaaminen hyödyntämään eri alojen toimintaa.

[2] Kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla alueelliset ja valtakunnalliset yritystoiminnan kehitysorganisaatiot käynnistävät yhteistyössä elinkeinoelämän järjestöjen ja muotoilijayhteisön kanssa projektin, jonka tavoitteena on saada 200 yritystä vuosittain kiinnittämään muotoilu osaksi ydintoimintojaan.

Design Start ja Taitava -ohjelmat

Kauppa- ja teollisuusministeriö on tuotteistanut yhdessä TE-keskusten kanssa DesignStart - ja Taitava -asiantuntijapalvelut pk-yrityksille. Palvelut ovat osa 13 tuotteistetun asiantuntijapalvelun kokonaisuutta.

Tuotteistetut asiantuntijapalvelut ovat pk-yritysten elinkaaren eri vaiheisiin kehitettyjä asiantuntijapalveluja. Palvelujen lähtökohtana on yrityksen ohjaus ja tukeminen sen

toiminnan eri vaiheissa. Tuotteistetut asiantuntijapalvelut ovat valtakunnallisia merkkituotteita, joiden laatu varmistetaan asiantuntijoiden valinnalla ja koulutuksella.

DesignStart -asiantuntijapalvelun tavoitteena on pk-yrityksen muotoiluosaamisen parantaminen. DesignStart -ohjelmassa yritys ostaa käyttöönsä muotoilun ammattilaisen tuotteiden, palveluiden tai graafisen yrityskuvan kehittämiseksi. Ohjelman lopputuloksena yritys saa ehdotuksen kehittävistä tai uudistettavista tuotteista tai yrityskuvasta. Lähtökohtana on yrityksen liiketoiminnasta tehty analyysi muotoilutarpeista.

Taitava -asiantuntijapalvelu on tarkoitettu piensarja- tai uniikkituotetta valmistaville käsityöyrittäjille ja -yrityksille. Taitava -ohjelman tavoitteena on parantaa käsityöyrityksen kilpailukykyä ja tuotteiden kannattavuutta. Ohjelman tuloksena laaditaan yritykselle kehittämisohjelma toimenpidesuosituksineen.

Toteutus:

DesignStart -asiantuntijapalvelu:

- käynnistettiin vuonna 1999
- vuosina 1999-2001 tuotteistettuja asiantuntijapalveluita on toteutettu 202 yritykselle, joista 66 vuonna 2001 ja vuonna 2002 (1.1.–30.9.2002) 55

Taitava -asiantuntijapalvelu:

- käynnistettiin vuonna 1996
- vuosina 1999-2001 on Taitava palvelua on käyttänyt 434 yritystä, joista 50 vuonna 2001 ja vuonna 2002 (1.1.–30.9.2002) 18
- taitava -palvelun osalta käynnistettiin syksyllä 2002 arviointi, jonka tavoitteena on selvittää, miten osallistuneiden yritysten kannattavuus on kehittynyt

Muotoilun toimialakartoitus

Muotoilu 2005! -ohjelmaan liittyen muotoilun innovaatiokeskus Designium toteutti vuoden 2002 aikana muotoilun toimialakartoituksen. Kartoituksen tulokset voidaan tiivistää seuraavasti:

- Muotoilutoimistojen ansaintalogiikkaa on parannettava. Toimistot tekevät usein asiakkaalle strategiseksi luokiteltavaa työtä, mutta siitä saadaan operatiivisen työn (mm. tuotemuotoilu tai graafinen suunnittelu) korvaus.
- Toimistoissa itsessään ei ole monialaisuutta ja verkostoituminen on alihankintaa. Tämä ei tue toimistojen ansaintalogiikan tai uskottavuuden kehittymistä konsulttitoimistojen tasolle.
- Useimmat muotoilutoimistot ovat pieniä. Aloittavien ja yhden hengen toimistojen tulisi muodostaa suurempia toimintayksiköitä liiketoiminnan mahdollisuuksien parantamiseksi.
- Teollisuudessa operatiivisen tason muotoilun käyttöä pitäisi lisätä yrityksissä joissa se on vähäistä. Lisäksi ymmärtämystä muotoilun käytöstä strategisella tasolla tulisi parantaa.
- Muotoilun pitkäjänteistä ja suunnitelmallista käyttöä tuotekehityksessä tulisi lisätä. Tämä edellyttää myös muotoiluun budjetoitujen T&Kresurssien kasvattamista.

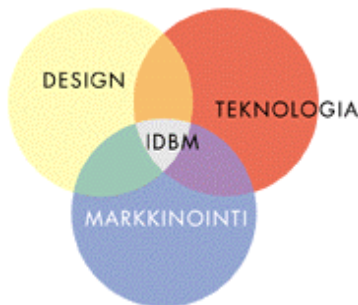
- Muotoilutoimistojen ja asiakkaina olevan teollisuuden välisen yhteistyön tulee olla kiinteämpää. On tärkeää, että prosessit ovat yhteensopivia.

3.3. Muotoilu osana yritysten liiketoimintastrategiaa

[3] Muotoilun opetus kytketään nykyistä kiinteämmin osaksi teknistä ja kaupallista koulutusta ja näiden puitteissa tapahtuvaa tuotekehityskoulutusta. Muotoilun koulutuksessa kaupallisilla ja teknisillä aloilla painopiste on muotoilun strategisen roolin ja sen mahdollisuuksien tunnistamisessa. Opetusministeriö edistää eri alat yhdistävien koulutusohjelmien käynnistymistä ja varmistaa niiden jatkuvuuden.

IDBM – International Design Business Management -ohjelma

International Design Business Management (IDBM) -ohjelma on Helsingin kauppakorkeakoulun, Taideteollisen korkeakoulun ja Teknillisen korkeakoulun yhteinen opetus- ja tutkimusohjelma, jonka tarkoituksena on tuoda muotoilun, kaupallisen alan ja tekniikan opiskelijat yhteen jo opiskeluvaiheessa. Ohjelmassa tehostetaan poikkitieteellistä tiimityöskentelyä ja tarjotaan opiskelijoille kokonaisvaltainen näkemys tuotekehitykseen ja designliiketoimintaan.

IDBM-ohjelmassa painotetaan muotoilun tärkeyttä kilpailutekijänä markkina- ja teknologiaosaamisen rinnalla. Teollisuuden tarpeista syntyneessä ohjelmassa tulevat ekonomit, diplomi-insinöörit ja muotoilijat harjoittelevat työelämässä tärkeitä yhteistyötaitoja kurssien ja projektien muodossa. Ohjelmassa opiskelijat oppivat hyödyntämään tehokkaasti omaa osaamistaan poikkitieteellisen ryhmän jäsenenä.

IDBM-ohjelmassa panostetaan voimakkaasti poikkitieteelliseen tutkimukseen. Painopistealueina ovat mm. tuotekehitys nopean muutoksen aloilla, muotoilun mahdollisuudet kilpailutekijänä sekä kuluttajien arvot ja muuttuvat asenteet. Tutkimusta on tehty mm. EU-rahoitteisesti sekä tilaustutkimuksina yrityksille. Tutkimusprojektien tarkoituksena on tuottaa vankkaan teoriapohjaan nojautuvaa sovellettavaa tietoa sekä tarjota ohjelmassa opiskeleville tutkijapaikkoja maisterintutkinnosta aina tohtorintutkinnon suorittamiseen asti.

IDBM projekti

IDBM-ohjelman opiskelijat tarjoavat osaamisensa yritysten käyttöön teollisuusprojektin muodossa. Projektin suorittaa 3-5 opiskelijan ryhmä, jossa opiskelijat edustavat kaikkia mukana olevia korkeakouluja. Projektin etenemisestä vastaavat korkeakoulusta valittu vastuullinen johtaja ja kokenut asiantuntija. Projektiaiheet ovat käsitelleet mm. uusia tuotekonsepteja (muotoilu ja käyttöliittymäehdotukset), asiakastarpeiden ja tulevaisuuden tuoteympäristön määrittämistä, markkinoiden ja asiakaspalautteen

analyysiä, corporate identity'ä sekä yrityksen design management/viestintä -linjan luomista.

Lisätietoa ohjelmasta, teollisuusprojektista sekä yhteystiedot löytyvät ohjelman web-sivuilta: www.hkkk.fi/idbm

IDBM-ohjelma käynnistyi vuonna 1995. Ohjelman onnistuminen ja vaikuttavuus johtaa kolmen korkeakoulun yhteistyönä käynnistyvään IDBM-instituutin toimintaan.

IDBM-ohjelmassa on vuodesta 1995 lähtien opiskellut vuoden 2002 loppuun mennessä lähes 300 opiskelijaa kolmesta korkeakoulusta.

[4] Yliopistojen järjestämässä täydennyskoulutuksessa otetaan huomioon liikkeenjohdolle kohdentuva koulutus muotoilun strategisesta merkityksestä yritysten tuotekehityksen osana.

IDBMpro – International Design Business Management for professionals -ohjelma

IDBMpro -koulutusohjelma on Teknillisen korkeakoulun, Taideteollisen korkeakoulun ja Helsingin kauppakorkeakoulun yhteisen kehityksen tuote. IDBMpro -täydennyskoulutusohjelma perustuu Helsingissä toteutettuun IDBM -koulutukseen.

Perusopiskelijoilta ja yrityksiltä saadut kokemukset johtivat työelämässä oleville suunnatun IDBMpro -ohjelman käynnistämiseen vuonna 1999. Kohderyhmänä ovat yrityksen strategisesta suunnittelusta, markkinoinnista ja viestinnästä, muotoilusta, tuotannosta sekä tuotekehityksestä vastaavat henkilöt. Koulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus yhdessä Helsingin kauppakorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun kanssa.

Ohjelman tavoitteet ovat:

- painottaa poikkitoiminnallista johtamista markkinoinnin, muotoilun ja teknologian yhteisvaikutuksella
- kehittää eri alojen asiantuntijoiden vuorovaikutusta ja näkemystä liiketoiminnan strategisella ja operatiivisella tasolla
- tuoda esiin muotoilun sisältö ja merkitys kansainvälisen liiketoiminnan merkittävänä kilpailutekijänä
- tarjota yritysjohdolle tieteellisen tutkimuksen ja käytännön työelämän kautta lisävalmiuksia suoriutua uusista haasteista.

Toteutus:

- ensimmäinen ohjelma (1999 – 2001) Etelä-Suomen lääninhallituksen tuella
- toinen ohjelma aloitettiin kauppa- ja teollisuusministeriön ja ESR:n tukemana syksyllä 2001
- kahteen ohjelmaan on osallistunut lähes 50 henkilöä eri yrityksistä

Ohjelma sai syksyllä 2002 opetusministeriön aikuiskoulutuksen laatupalkinnon poikkeuksellisen korkealaatuisesta aikuiskoulutusteosta.

3.5. Osaamisen keskittymät – muotoilun innovaatiokeskukset

[6]. Opetusministeriö ja Taideteollinen korkeakoulu sopivat muotoilun innovaatiokeskus Designiumin valmistelusta. Designium yhdistää tutkimuksen, opetuksen, yritysten tuotekehitystoiminnan, muotoilualojen yritystoiminnan kehittämisen ja kansainvälistämisen tuen, muotoilutoimistoja ja yrityksiä palvelevan tutkimustietopalvelun, uuden yritystoiminnan käynnistämisen ja muotoiluosaamisen kansainvälistämisen. Toiminta verkotetaan alan muiden tutkimus- ja oppilaitosten kanssa. Saadut kokemukset välitetään näiden käyttöön.

Arabianrannan taideteollisuuskeskus

Arabianranta on seuraavien vuosien aikana Helsingin kaupungin merkittävä rakennuskohde. Kymmenessä vuodessa rakentuu uusi, moderni kaupunginosa, jossa on 12000 asukasta, 9000 työpaikkaa ja 6000 opiskelijaa. Vuonna 1995 allekirjoitettiin aiesopimus, jonka mukaan alueesta rakentuu vuoteen 2005 mennessä Itämeren alueen johtava muotoiluosaamisen ja -teollisuuden keskittymä.

Arabianrantaan syntyy merkittävä kulttuuri-, muotoilu- ja mediakeskittymä. Alueen ytimen muodostavat muotoilu-, media- ja teknologiayritykset sekä Taideteollinen korkeakoulu, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, Audiovisuaalinen oppilaitos, Pop & Jazz Konservatorio ja ruotsinkielinen ammattikorkeakoulu Arcada. Lisäksi alueelle rakentuu kirjasto- ja tietokeskus Aralis.

Taideteollinen korkeakoulu on jatkamassa uudentyyppistä yhteistoimintaa sekä kansallista että kansainvälistä verkottumista osana Arabianrantahanketta. Korkeakoulu hyödyntää uuden teknologian mahdollisuuksia taideteollisten alojen kehittämiseksi ja uusien tuotantoalojen synnyttämiseksi.

Käytännön tasolla Arabianranta-hanke on luonut korkean teknologian taideteollisuus- ja mediakeskuksen korkeakoulun ympärille. Tutkimusta, koulutusta ja yritystoimintaa lähennetään toisiinsa. Osana alueen kehitystä on "Muotoiluvarikko" -konsepti, joka yhdistää korkeakoulun tutkimuksen, opetuksen, innovaatiotoiminnan sekä yritys yhteistyön.

Designium

Designium – muotoilun innovaatiokeskus rakentuu Taideteollisen korkeakoulun, Lapin yliopiston, Teknillisen korkeakoulun ja Helsingin kauppakorkeakoulun kiinteälle yhteistyölle sekä yhteistyölle muiden yliopistojen, ammatti-korkeakoulujen, yritysten ja julkisyhteisöjen kanssa.

Designiumin tehtävänä on edistää kansallisen muotoilupolitiikan kehittymistä, alan kansainvälistymistä sekä parantaa teollisuuden kilpailukykyä muotoilun monialaiseen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kautta. Kehittämistyö tähtää muotoilua hyödyntävien yritysten määrän kasvattamiseen, näiden kilpailukykyyn vahvistamiseen sekä kansantaloudellisten vaikutusten aikaansaamiseen.

Designiumin toiminta tukee Arabianrantaan syntyvän kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän muotoiluosaamisen keskittymän kehittymistä sekä edistää sen ja muiden pääkaupunkiseudun osaamiskeskittymien yhteistyötä.

Designium verkottaa muotoiluosaamisen kehittämisen kannalta keskeiset koti- ja ulkomaiset toimijat ja luo niiden välille kiinteän ja innovatiivisen yhteistyösuhteen. Designium-verkosto tähtää toiminnassaan kansainväliseen edelläkävijyyteen. Designium toimii tehokkaana käyttöliittymänä muotoilua koskevaan tietoon ja osaamiseen.

Designiumin palveluita ovat mm.

- innovaatiopalvelut
- rekrytointi- ja urakehityspalvelut
- tietopalvelut
- rahoituspalvelut
- tekijänoikeus- ja sopimuspalvelut

Rovaniemen Design strategia

Lapin alueelle on laadittu oma Muotoilu 2005! -ohjelmaan perustuva muotoilustrategia. Strategia lähtee alueen elinkeinorakenteesta sekä sitä vastaavien muotoilupalveluiden kehittämisestä. Strategiassa on tarkasteltu kutakin Muotoilu 2005! -ohjelmassa esitettyä toimenpide-ehdotusta sekä laadittu näiden pohjalta alueelliset kehittämistavoitteet.

Rovaniemellä on noin 10 kansainvälisillä markkinoilla toimivaa yritystä, joissa design on mielletty yhdeksi yrityksen ydintoiminnoista.

Elinkeinoelämälle muotoilu-, tuotesuunnittelu-, tuotekehitys- ja graafisia palveluja tuottavia yrityksiä on yhteensä noin 10. Nämä ovat pieniä palvelutoimistoja. Yritysten markkina-alue on alueellisen kysynnän vähäisyyden vuoksi koko Suomi.

Kansainvälisillä markkinoilla toimivia muotoilutoimistoja ei Rovaniemellä ole.

Design Park -yrityspuisto on toiminut vuodesta 1996 lähtien taiteiden tiedekunnan yhteydessä. Design Parkin tehtävänä on osallistua elinkeinorakenteen uudistamiseen ja uusien elinkeinojen kehittämiseen. Design Park tarjoaa yrityksille asianmukaisen toimintaympäristön tiedonsiirtoyhteyksineen sekä designalan yrittäjyyteen ja design managementiin liittyvää täydennyskoulutusta. Vuodesta 1996 yrityspuistossa on ollut kaikkiaan 30 yritystä. Koulutusohjelmiin on osallistunut kaikkiaan 74 yritystä eri toimialoilta.

Design Park edistää uusien muotoiluyritysten syntyä tukemalla eri tavoin taiteiden tiedekunnan opiskelijoiden yrittäjyysuunnitelmia. Vuosien 2001 – 2002 on yli 30 eri koulutusohjelmien opiskelijaa ollut mukana yritysyhteistyössä tekemällä eri tavoin opintoihin kytkeytyviä suorituksia. Yritysprojekteissa on ollut tavoitteena myös etsiä keinoja eri koulutusohjelmien, tiedekuntien ja oppilaitosten opiskelijoiden vuorovaikutuksen lisäämiseksi sekä vaihtoehtoja tutkinnon suorittaneiden henkilöiden osaamisen hyödyntämiseen ja turvata osajien pysyminen alueella.

Elinkeinokehittäjä eero: eero Innovaatio -yrityshautomo

eero Innovaatio -yrityshautomo on vuonna 1996 Rovaniemelle perustettu innovatiivisten yritysten käynnistämiseen erikoistunut kehittämissyöksikkö. eero Innovaatio -yrityshautomo tarjoaa asiakkailleen asiantuntija-apua innovaatioon perustuvan yritystoiminnan käynnistysvaiheessa sekä koulutusta yritystoiminnan hallintaan.

Hautomo on käynnistänyt osana alueen muotoilustrategiaa asiakasyrityksille tarjottavan Design Management - ja Liiketoiminnan perusteet -koulutusohjelmat vuonna 2001.

3.6. Muotoilu tuottaa lisäarvoa – tieto käyttäjille

[7] Kauppa- ja teollisuusministeriö huolehtii muotoilun tietokeskuksena toimivan Design Forum Finlandin toiminnan suuntautumisesta yritysten ja teollisuuden suuntaan. Design Forum Finlandin kautta edistetään muotoilun käyttöä teollisuudessa ja tehdään tunnetuksi nykymuotoilua. Keinoina ovat näyttelyt, julkaisut, kilpailut ja seminaarit.

ARMI – arkkitehtuurin, rakentamisen ja muotoilun informaatiokeskus

Tavoitteena on luoda maahamme arkkitehtuurin, rakentamisen ja muotoilun informaatiokeskus, johon kootaan alalla keskeisesti toimivien instituutioiden toiminnat. Näistä merkittävimpana ovat yleisölle suunnatut näyttely- ja informaatiopalvelut itse ARMI -keskuksessa sekä sähköisiä tiedonvälityskanavia käyttäen. Kokoamalla yhteen alan keskeiset kansallisesti ja erityisesti kansainvälisesti näkyvät instituutiot saadaan aikaan toiminnallisia synergiaetuja, luodaan edellytykset tavoittaa suuri yleisö nykyistä paremmin sekä pitää esillä suomalaista osaamista kansainvälisillä foorumeilla.

Hankkeen osapuolien on osittain

- Suomen taideteollisuusyhdistys/Design Forum Finland
- Rakennustietosäätiö
- Rakennustekniikan keskus
- Helsingin kaupunki
- Suomen Arkkitehtiliitto ry SAFA
- Suomen Rakennusinsinöörien Liitto ry RIL
- Teollisuustaitteen liitto Ornamo
- Graafisen suunnittelun ammattilaisten järjestö Grafia ry

Helsingin kaupunki on tehnyt päätöksen varata hanketta varten tontti Helsingin Katajanokalta. Hankkeesta järjestetty arkkitehtuurikilpailu on ratkaistu tammikuussa 2002. Palkintolautakunta suosittelee toteutuksen pohjaksi kilpailun voittanutta ehdotusta, nimimerkki "Lukko". Rakennuksen on määrä valmistua v. 2006.

Ilmari Design publications

Tammikuussa 2001 julkistettiin suomalaisten muotoilualan organisaatioiden yhteinen julkaisubrandi ILMARI design publications. Mukana yhteistyössä ovat Design Forum Finland, Grafia, Suomen rakennustaiteen museo, Taideteollinen korkeakoulu, Design-museo ja Teollisuustaitteen liitto Ornamo.

Kukin organisaatio tuottaa ja julkaisee tasokasta taideteollisuusalan kirjallisuutta ja lehtiä.

ILMARI merkitsee markkinointiyhteistyötä, mutta myös väylää ideoida ja luoda entistä mielenkiintoisempia ja laadukkaampia julkaisuja. ILMARIN julkaisuissa on kyse muotoilun, taiteen ja arkkitehtuurin merkityksen näkymisestä ihmisten jokapäiväisessä elämässä ja tämän merkityksen tunnetuksi tekemisestä.

4. OSAAMISEN TASOA ON NOSTETTAVA!

4.1. Muotoilun monialainen tutkimusohjelma

[9] Muotoilualan koulutusta antavat yliopistot laativat muotoilututkimuksen strategian yhdessä muiden yliopistojen kanssa. Yliopistojen sekä Suomen Akatemian, Tekesin ja muiden mahdollisten rahoittajien tavoitteena on luoda muotoilun monialainen tutkimusohjelma, joka yhdistää muotoilututkimuksen muiden tieteenalojen tutkimustoimintaan.

Muotoilun tutkimusohjelman valmistelu Suomen Akatemialle

Taideteollisen korkeakoulun teollisen muotoilun osaston aloitteesta Suomen Akatemialle tehtiin vuonna 2000 esitys muotoilua koskevan perustutkimusohjelman rahoittamisesta. Kolmivuotinen ohjelma hyväksyttiin syksyllä 2002.

Teollista muotoilua koskeva ohjelma on monialainen ja monitieteinen, kulttuurin ja yhteiskunnan sekä luonnontieteiden ja tekniikan tutkimusta koskeva hanke. Tutkimuksen kohteena on koko teollisen muotoilun järjestelmä. Se kattaa mm. muotoilun käytännön, teknologisen tuotekehityksen, materiaalitutkimuksen, markkinoinnin, kulutuksen ja tuotteiden kulttuurisen vaikuttavuuden. Monitieteellisyys takaa sen, että teollista muotoilua tarkastellaan niin liiketaloustieteen ja teknisten tieteiden kuin yhteiskuntatieteiden ja kulttuuritutkimuksen välinein.

Akatemian Teollisen muotoilun tutkimusohjelman teemoja ovat:

- Ihmisen ja teknologian vuorovaikutus (teknologian käytettävyys)
- Tietoympäristöön ja -välineisiin liittyvä työntutkimus (esim. tietovirtojen hallinta, työn muuttumisen myötä tulevat ergonomia- ja käytettävyysvaatimukset)
- Kulttuuritutkimus ja siihen liittyen mm. semiotiikka ja trenditutkimus
- Teollisen muotoilun taiteellisen aspektin tutkimus
- Tutkimus teollisen muotoilun käytöstä, keinoista, hyödyistä, systematiikasta (tuotekehittelyn systeemitason tutkimusta)
- Uudet valmistustekniikat
- Kestävä kehitys muotoilussa

Akatemian Muotoilun tutkimusohjelma toteutetaan yhteistyössä Tekesin Muotoiluohjelman kanssa. Suomen Akatemialla on edustus Tekesin ohjelman johtoryhmässä, ja Tekesin edustaja osallistuu Akatemian tutkimusohjelman ohjelmaryhmään.

Näillä tutkimusohjelmilla luotu kokonaisuus on kansainvälisesti poikkeuksellinen ja toteuttaa keskeisen osan Muotoilu 2005! -ohjelmasta.

Teollisen muotoilun teknologiaohjelma, Tekes

Vuoden 2002 alussa käynnistyneen ohjelman tarkoituksena on tukea teknologiatuotteiden tuotekehitysprosesseihin liittyvää, muotoiluosaamista hyödyntävää tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä muotoilupalveluiden ja -käytäntöjen kansainvälistymistä. Ohjelman lähtökohtana on muotoilun käytön kehittäminen yrityksissä.

Ohjelman tavoitteet ovat muun muassa:

- muotoilun strateginen hyödyntäminen yrityksessä
- muotoiluprosessien kehittäminen
- muotoilun perusilmiöiden tutkimuksen vahvistaminen
- muotoiluyritysten osaamisen ja palvelutoiminnan vahvistaminen

Ohjelma on lähtökohdaltaan poikkitieteellinen, kansainvälinen sekä osaamisen nostoon keskittyvä. Teknologiaohjelman tavoitteena on teollisen muotoilun osaamisella ja hyödynnettävyydellä aikaansaatu teollisuuden kilpailukyvyyn lisääminen kansainvälisillä markkinoilla.

Toteutus:

Teollisen muotoilun teknologiaohjelma jatkuu vuoden 2005 loppuun. Ohjelman arvioitu kokonaisbudjetti on noin 27 miljoonaa euroa, josta Tekes rahoittaa noin puolet. Loput tulee osallistuvilta yrityksiltä ja muilta organisaatioilta.

Ohjelma valmisteltiin 03/01 – 09/01 ja avattiin tammikuussa 2002. Julkinen haku tuotti hakemuksia noin 12 miljoonan euron edestä, joissa Tekesiltä haettavan rahoituksen osuus oli noin 8 miljoonaa euroa. Vuonna 2002 toteutuneita hankkeita on 13, joiden kokonaisvolyymi on noin 3,5 milj.euroa, josta Tekesin osuus n. 2 milj. euroa. Vuoden 2003 alusta ohjelma toteutetaan kiinteässä yhteistyössä Suomen Akatemian kanssa.

Rahoitetut MUOTO 2005 tutkimusprojektit löytyvät seuraavasta linkistä:

<http://akseli.tekes.fi/Resource.phx/tuma/muoto/projektilistaus.htm>

4.2. Koulutus tuottaa osaajat – sisältöjen, määrien ja suuntautumisen uudelleenarviointi

[10] Opetusministeriön toimesta käynnistetään muotoilualan koulutuksen ennakointihanke koulutuksen tuottamien ammattikuvien oikeiden sisältöjen varmistamiseksi. Ennakoinnissa painotetaan muotoilua hyödyntävien yritysten osaamistarpeita, havainnollistetaan muotoilualan työtehtävissä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä ennakoidaan muotoilualan työvoimatarpeen määrällinen ja laadullinen kehitys. Muotoilualan koulutustarpeen ennakoinnin sekä koulutuksen ajankohtaisuuden arvioinnin tulee olla oppilaitoksissa jatkuva prosessi.

Muotoilukoulutuksen ennakointihanke

Ennakointihanke käynnistyi vuonna 2001 Taideteollisen korkeakoulun Designium-innovaatiokeskuksen toimesta. Hankkeessa tutkitaan taideteollisen alan, erityisesti muotoilun kentällä työskentelevien kysyntää työmarkkinoilla. Tavoitteena on:

- selvittää, millaista osaamista muotoilun alueella erityisesti lähitulevaisuudessa kaivataan
- arvioida yliopisto- ja korkeakoulutasoisen muotoilukoulutuksen ja -tutkimuksen sisältöjä, keskinäisiä suhteita ja tarvetta nyt ja lähitulevaisuudessa
- tehdä peruskartoitus koulutuksen nykytilasta
- tehdä laadulliset ja määrälliset suositukset taideteollisen alan perus-, jatko-, ja täydennyskoulutustarpeista
- tutkia alan uusiutuvia ammattikuvia erityisesti globalisoitumisen ja verkottumisen näkökulmasta
- ja antaa tietoa siitä, miten muotoilukasvatuksen asemaa peruskouluissa voitaisiin vahvistaa

Hankeen väliraportissa on perusteltu koulutuksen määrällisiä painotuksia. Hanke päättyy vuoden 2002 lopussa ja loppuraporttiin kootaan lisäksi laadulliset ja koulutuksen sisältöön liittyvät kehittämisehdotukset ja kansainvälisen vertailu.

Ennakointihanke tarkastelee kaikkia Muotoilu 2005 -ohjelmassa määritettyjä muotoilun toimialoja. Hankkeessa on painotettu korkeamman (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) koulutuksen kysymyksiä. Näitä täydentää opetushallituksen arviointi käsi- ja taideteollisuuden ammatillisesta koulutuksesta vuonna 2001.

Väliraportissa on kannanotot myös tutkimustoiminnan laajentamisesta ja tohtorikoulutuksen huomattavasta lisäämisestä sekä yhteistyöstä muiden yliopistojen, erityisesti teknillisten korkeakoulujen ja liiketoiminnan osaamisalojen kanssa. Tutkimustoiminnan lisääminen on välttämätön edellytys yliopistokoulutuksen sekä määrällisen että laadullisen tason nostamiseksi. Yritysten muotoiluosaamisen tarve kohdistuu ensisijassa teolliseen muotoiluun ja graafiseen suunnitteluun.

Loppuraportissa käsitellään tarkemmin eri koulutusasteiden tuottaman osaamisen profiloitumista että suhdetta toisiinsa ja siten ammattikuvien rakentumista. Lisäksi tarkennetaan koulutuksen ja tutkimuksen yhteisten hankkeiden sisältöjä eri alojen yliopistojen muodostamissa ryhmissä. Mm. IT-alan kehittämisen yhteydessä on usein esillä käytettävyyden tärkeys, mikä kuuluu muotoilijoiden perusosaamiseen.

4.6. Muotoilutietous peruskoulun ohjelmaan

[14] Opetushallitus vahvistaa muotoilukasvatuksen asemaa peruskoulun opetussuunnitelmien perusteiden kehittämisessä. Tavoitteena on osoittaa muotoilun merkitys tuotteiden ja palveluiden käytettävyydelle sekä esteettisen ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti toteutetun ympäristön rakentamiselle.

Muotoilukasvatuksen kokonaistilanteen selvitys ja peruskouluun suunnatun opetusmateriaalin tuottaminen

Muotoilu 2005! -ohjelman muotoilukasvatusta korostavan osion "Muotoilutietous peruskoulun ohjelmaan" tavoitteiden taustalla on Opetushallituksen tavoite muotoilukasvatuksen aseman kehittämiseksi peruskoulun opetussuunnittelussa.

Näiden tavoitteiden tueksi valtion muotoilutoimikunta valmistelee esityksen, jonka tavoitteena on tarjota kuva tämän hetkisestä nuorisolle suunnatusta muotoilukasvatuksesta sekä toimia opetusmateriaalina peruskoulussa. Selvitys on ensimmäinen laatuun ja se luo pohjan muotoilukasvatushankkeiden toteutukselle. Julkaisu koostuu asiantuntija-artikkeleista. Julkaisun valmistuu vuoden 2003 alussa.

Fantasy design

Fantasy design on kolmivuotinen kansainvälinen muotoilukasvatushanke, jossa lasten ja nuorten näkökulma muotoiluun on korostetusti esillä. Hankkeen pääkoordinoijana toimii Designmuseo Helsingissä.

Fantasy design -hankkeessa pääpaino on muotoilukasvatuksen sisällön ja toimintamuotojen kehittämisessä. Hanke tuottaa myös koulujen muotoilukasvatusta tukevaa oppimateriaalia. Peruskouluihin suunnatulla muotoilukasvatushankkeella parannetaan ja lisätään koululaisten tietoutta esinekulttuurista ja tuotesuunnittelusta; sen esteettisistä ja eettisistä sekä käytettävyyteen ja markkinointiin liittyvistä tekijöistä. Keskei-

set toimintamuodot ovat muotoilijavierailut kouluihin, työpajatoiminta sekä opettajien koulutus. Hanke on kansainvälinen.

Tavoitteena on:

- vaikuttaa esinekultuurin ja muotoilun näkyvyyteen perusopetuksessa
- tuottaa muotoilukasvatusta tukevaa oppimateriaalia
- kehittää erilaisia toimintatapoja koululaisten ja ammattilaisten kohtaamiseen

5. MUOTOILUPALVELUT KILPAILUKYKYISIKSI

5.1. Kansainvälisesti kilpailukykyiset muotoilutoimistot

[15] Kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta käynnistetään Finpron kautta suomalaisten muotoilutoimistojen kansainvälistymisprojekti. Tavoitteena on kehittää kotimaisten toimistojen osaaminen vastaamaan kansainväliseen kilpailuun ja toimeksiantojen hankkimiseen kansainvälisiltä markkinoilta. Tavoitteena tulee olla, että vuonna 2005 Suomessa on 10 kansainvälisillä markkinoilla toimivaa muotoilutoimistoa ja vuonna 2010 kansainvälisillä markkinoilla toimii 20 muotoilutoimistoa.

Odysseus-hanke

Odysseus-hankkeen tavoitteena on Muotoilu 2005! -periaatepäätöksen mukaisesti luoda Suomeen muotoilupalveluiden liiketoiminnan kehittämiseen liittyvää osaamista sekä lisätä suomalaisen muotoilun tuntemusta ja arvostusta maailmalla. Hanke alkoi vuoden 2002 alusta 3 vuotta kestäväällä pilottikaudella, jonka aikana lähetetään vuosittain 6-10 nuorta suomalaista muotoilijaa vuoden mittaiseksi jaksoksi työskentelemään muotoilualan johtaviin toimistoihin Euroopassa, Yhdysvalloissa ja Aasiassa.

Muotoilun innovaatiokeskus Designiumin tehtävänä on koordinoida hanketta, luoda yhteistyö eri maiden muotoilutoimistojen kanssa, varmistaa, että projektiin osallistuneiden muotoilijoiden kokemukset hyödynnetään mahdollisimman laajasti suomalaisen muotoilun edistämiseksi sekä raportoida projektin tuloksista.

Hankkeeseen voivat osallistua muotoilukoulutusta Suomessa antavista oppilaitoksista valmistuneet nuoret muotoilijat, jotka ovat jo hankkineet työkokemusta muotoilualalta. Kohdeoppilaitokset ovat Taideteollinen korkeakoulu, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto, Lahden muotoiluinstituutti, Kuopion muotoiluakatemia ja Teknillinen korkeakoulu.

Muotoilutoimistojen kansainvälistämishanke

Muotoilun innovaatiokeskus Designium on käynnistänyt muotoilutoimistojen kansainvälistämishankkeen yhteistyössä eri yliopistojen ja Finpron kanssa.

Tekes on myöntänyt lisärahoitusta Designiumille liittyen teollisen muotoilun teknologiaohjelman valmisteluun. Lisärahoitus on osoitettu Finpron tekemään muotoilutoimistojen kansainvälistymisvalmiuden selvittämiseen. Kansainvälistymishankkeeseen valitaan kilpailukykyisimmät muotoilutoimistot, joiden liiketoiminnalla on potentiaalia menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Projekti käynnistyi syksyllä 2002.

5.4. Käsityö uuden tuotannon lähteenä

[18] Alan erityispiirteet huomioiva yrityshautomotoimintaa kehitetään hyödyntäen Suomessa jo olemassa olevat kokemukset. Tavoitteena tulee olla yhdistää käsi- ja taideteollinen piensarjatuotanto alueilla muuhun elinkeinotoimintaan.

Käsin tehty tulevaisuus. Näkökulmia käsityörittäjyyteen.

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry:n aloitteesta ja Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimesta käynnistettiin kehittämisohjelmatyö käsityörittäjyyden edistämiseksi. Tutkimusraportti (Luutonen, Marketta ja Äyväri, Anne, Käsin tehty tulevaisuus, Sitran raportteja 24, Helsinki 2002) kokoaa käsityörittäjyyden nykytilaa ja mahdollisuuksia tarkastelevan tutkimus- ja selvitystyön tulokset ja antaa pohjan kehittämistyön suunnitteluun.

Julkaisun keskeisiksi viesteiksi on tiivistetty käsityörittämisen erityislaatu ja sen vaatimat kehittämistoimenpiteet, käsityörittäjän osaamisen haasteet sekä käsityön näkyvyyden vahvistaminen.

6. MUOTOILUKULTTUURIN ESITTELY

[19] Opetusministeriö tukee Taideteollisuusmuseon toimintaa kotimaisen muotoilutradition tunnetuksi tekemiseksi nykyvirtauksiin saakka kokoelman, näyttelyiden ja yleisökasvatuksen kautta sekä turvaa museon perustoiminnoille riittävät resurssit.

Taideteollisuusmuseo on valmistellut vuoden 2002 aikana uuden perusnäyttelyn suomalaisesta muotoiluhistoriasta. Näyttely avautuu vuoden 2003 alussa. Samoin museo on jatkanut kokoelmien tallentamista digitaaliseen muotoon, joka mahdollistaa niiden esittelyn verkossa sekä tutkijoiden paremman palvelun.

7. JULKINEN SEKTORI ESIKUVIEN LUOJANA

[20] Valtion omistamien kiinteistöjen kalustamisessa otetaan huomioon suomalaisen muotoilun saavutukset. Suomalaisen muotoilun kansainvälisessä promootiossa keskeistä asemaa näyttelee Suomen ulkomaanedustustot. Uusien lähetystörakennusten kohdalla on menestyksellisesti yhdistetty arkkitehtuuri ja muotoilu. Näitä täydentämään käynnistetään Design for the Embassies -projekti, jossa lähetystöt toimivat suomalaisen muotoilun esittelijöinä ja edistäjinä.

Design for the Embassies -hanke

Ulkoasiainministeriö toteuttaa hanketta sisustaessaan uusia residenssejä ja kanslioita, joita on vuosittain keskimäärin 5-10. Näihin tiloihin hankitaan taideteosten lisäksi nykymuotoilua.

Ministeriö on viimeisen 10 vuoden kuluessa rakennuttanut neljä uutta suurlähetystörakennusta: Washington, Berliini, Canberra ja Tukholma, kaksi viime mainittua valmistuivat 2002. Kaikki nämä edustustot ovat saaneet täydellisesti uuden nykyaikaisen sisustuksen, jossa on otettu huomioon muotoiluohjelman tavoitteet.

Uusissa suurlähetystörakennuksissa on myös näyttelytoiminnan mahdollistavat monitoimitilat. Washingtonin suurlähetystö on jo vakiinnuttanut asemansa arvostettuna muotoilua esittelevänä näyttelytilana. Vuonna 2003 Washingtonin lähetystöön tulevat esille sekä Tapio Wirkkalan että Nanny Stillin retrospektiiviset näyttelyt.

Berliinissä olevan pohjoismaisen suurlähetystökompleksin Felleshusissa toteutetaan niin ikään näyttelyitä, joista viimeisin on kuvataidenäyttely. Niinkään Canberran lähetystössä on ollut esillä Design Forumin 125-vuotisjuhlanäyttely. Suomalaista muotoilua on esillä myös Tukholman suurlähetystön näyttelytilassa, missä avataan maaliskuussa 2003 Design Forum Finlandin tuottama Fennia Prize-näyttely.

8. MUOTOILUN JULKISUUSSTRATEGIA

[21] Opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö huolehtivat suomalaisen muotoilun kansainvälisestä markkinoinnista ja viestinnästä yhdessä muotoilualan eri toimijoiden kanssa. Näiden yhteistyö luo pohjan monipuolisen viestinnän toteutukselle. Tiedotuksessa hyödynnetään uutta verkkoteknologiaa, jonka tulee olla käyttöliittymältään mielenkiintoinen ja jatkuvasti päivittyvä.

Muotoilun Plaza – muotoilijatietokanta

Teollisuustaitteen liitto Ornamo rakentaa interaktiivisen palvelun verkkoon. Verkkopalvelu mahdollistaa muotoilijoiden ja suunnittelutoimistojen sekä näiden asiakkaiden kohtaamisen.

Projekti on valmisteltu OPM:n ja valtion muotoilutoimikunnan tukemana. Aktiivinen kansainvälistyminen on edellytys suomalaisen muotoilun kilpailukyvyille. Palvelu toteutetaan englanniksi ja suomeksi. Tietokantapohjainen muotoilijarekisteri tulee olemaan osa Ornamon www.finnishdesign.fi verkkoyhteistyöporttaalia.

Työ keskittyy toimivan ja hyödynnettävän jäsenrekisterin luomiseen siten, että tietokannasta voidaan tehdä hakuja erilaisilla poiminnoilla. Pilottivaiheen lanseeraus tapahtuu keväällä 2003. Uusi verkkoratkaisu parantaa Ornamon tiedotustoimintaa ja auttaa välittämään muotoilupalveluita kaupalle, teollisuudelle ja muille yhteistyökumppaneille.

9. MUOTOILUPOLITIIKAN TOTEUTUMINEN

[22] Opetusministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö edustavat valtionhallintoa muotoilun Round Tablessa. Muotoilun Round Table verkottaa muotoilujärjestelmän toimijat innovoimalla ja innostamalla, arvioimalla järjestelmää ja sen toimintaa, käynnistämällä toimijoiden välisiä hankkeita ja tuottamalla eri toimijoiden kanssa yhteistyössä tietoa muotoilun yhteiskunnallisista, taloudellisista ja kulttuurista vaikutuksista

Round Table

Muotoilun Round Table kokoontuu Teollisuuden ja Työantajain puheenjohtajuudella ja kutsusta. Round Table verkottaa eri muotoilujärjestelmän toimijat, arvioi muotoilujärjestelmän toimivuutta sekä innostaa ja innovoi uusia toimenpiteitä.

Round Tablessa ovat edustettuna eri muotoilujärjestelmän kannalta keskeiset tahot. Round Table kokoontuu pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa.

10. SEURANTARYHMÄN JATKOTYÖSKENTELY

Seurantaryhmä tulee loppuraportissaan käymään lävitse kaikki Muotoilu 2005! -ohjelman toimenpide-esitykset, analysoimaan niiden toteutumisvaiheen sekä tekemään tilanteen pohjalta jatkotoimenpide-ehdotuksia. Ryhmä tulee edelleen pitämään tiiviisti yhteyttä alan toimijoihin pyrkien edesauttamaan jo nyt hyvin toimivan muotoilupoliittisen verkoston yhteistyötä.

YHTEENVETO MUOTOILUPOLIITTISEN OHJELMAN TOIMENPITEIDEN ETENEMISESTÄ

3. MUOTOILU OSAKSI KANSALLISTA KILPAILUKYKYÄ				
	Toimenpide	Vastuutaho	Tilanne	
3.1	Design Start -ohjelma	KTM / TE-keskukset	Käynnissä vuodesta 1999, toteutuneita tähän mennessä 202 kpl	×
3.1	Taitava -ohjelma	KTM / TE-keskukset	Käynnissä vuodesta 1996, toteutuneita tähän mennessä 434 kpl	×
3.2	Alueelliset muotoilustrategiat - Rovaseutu - Lahden seutu - Hämeenlinna - Pohjois-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuuden kehittämissstrategia Oulun alueellisen taidetoimikunnan taideteollisuuden läänintaiteilijan	Alueelliset toimijat	Rovaniemen muotoilustrategia päivitetty 12/2002, Lahden alueen valmisteleva strategiatyö käynnistyi syksyllä 2001, Hämeenlinna valmistelelee omaa alueellista strategiaansa, Pohjois-Pohjanmaan liitto on koonnut oman strategiansa julkaisuksi no A:31	
3.2	ideaalibasunneprojektin tuotekehityksen tutkimuskeskus -projekti Vaasassa	TaiK / Muova, VY, Vaasan kaupunki, Technobothnia	Linkki Muovan kautta pk-yrityksiin. Ensimmäinen projekti käynnistyi 1.1.2002, toteuttaa parhaillaan mm. Tekesin Muoto 2005-tutkimusohjelman hanketta	
3.3	IDBM -ohjelma 2001 - 2003	TaiK, HKKK / Markku Salimäki, TKK	2-vuotinen koulutusohjelma, käynnistynyt 1995, 22 opiskelijaa vuonna 2002	×
3.3	IDBMpro -ohjelma 2001 - 2003	TKK Lahden keskus / Henrik Berg	Käynnistynyt 2. kerran 2001, 2-vuotinen, mukana 20 opiskelijaa vuonna 2002	×
3.5	Arabianrannan taideteollisuuskeskus, Helsinki	Kehitysyhtiö Art and Design City Oy	Aiesopimus allekirjoitettu 1995, rakenteilla, valmistunee 2010	×
3.5	Designium -muotoilun innovaatiokeskus, Hki Tehtävä: Kansallisen muotoilupoliittikan ja alan kansainvälistymisen kehittäminen, teollisuuden kilpailukyvyn parantaminen muotoilun monialaisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kautta.	Taideteollisen korkeakoulun alainen yksikkö, johtaja Eija Nieminen, henkilökuntaa 6 henk.	Toimii vuodesta 2001, kiinteää yhteistyötä TaiKin, Lapin yliopiston, TKK ja HKKK sekä muiden yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, yritysten ja yhteisöjen kanssa. Projekteja, julkaisuja, seminaareja ym. Muotoilun toimialakartoitus 2002.	×
3.5	Rovaniemen Design strategia Elinkeinkehittäjä eero Innovaatio -yrityshautomo	Rovaseudun eri asiantuntijatahot	Päätoimialat: matkailu, ICT, kylmä- ja talviteknologia, kasvavat alat: puuteknologia, erikoiselin-tarvikkeet, logistiikka; osaamisen perustana Lapin yliopiston Taiteiden tiedekunta	×
3.6	Design Forum Finland, Hki Tehtävä: Muotoilun edistäminen teollisuuden piirissä, suomalaisen muotoilun tunnetuksi tekeminen kansainvälisesti, Suomen maa-	SuomenTaide-teollisuusyhdistys, toimitusjohtaja Anne Stenros	Toimii aktiivisesti (v:sta 1875) yhteistyössä KTM:n, UM:n, Finpron ja TT:n, yritysten, yhteisöjen sekä kansainväl. muotoilukeskusten, museoiden, kotimaisten ja kansainväl. yliopistojen ym. taho-	

	imagon rakentaminen yhteistyös- sä muiden tahojen kanssa.		jen kanssa. Toimintamuoto: näyt- telyitä, kiertonäyttelyitä koti- ja ulkomailla, myymälä, julkaisuja, kilpailuja, palkintoja, yritysprojek- teja, seminaareja, newsforum- verkkolehti ym.	
3.6	ILMARI design publications - suomalaisen muotoilualan orga- nisaatioiden yhteinen julkaisub- randi	Design Forum Finland, Grafia, RTM, TaiK, De- signmuseo, Or- namo	Käynnistynyt 2001	×
3.6	ARMI Arkkitehtuurin, rakentamisen ja muotoilun informaatiokeskus, Hki	Valmisteluorgani- saatio	Arkkitehtuurikilpailu ratkaistu 1/2002, valmistuneet 2006	×
4.	OSAAMISEN TASOA ON NOSTETTAVA!			
4.1	Muotoilun tutkimusohjelman valmistelu Suomen Akatemialle TaiK / Pekka Korvenmaa	Suomen Akatemia	Kolmivuotinen tutkimusohjelma hyväksyttiin syksyllä 2002 ja käynnistyy vuoden 2003 alussa	×
4.1	Teollisen muotoilun teknologiaoh- jelma Esiselvitys: Designium / Eija Nieminen, Juha Järvinen	Tekes	Esiselvitys valmistui 10/2001, ohjelma käynnistyi 1/2002 ja päättyy 2005	×
4.2	Muotoilukoulutuksen ennakointi- hanke 1.9.2001 - 31.12.2002	Designium + OPM, TT, TaiK, Lahden Muot.instituutti, LY	Osaselvitys valmistui 3/2002, väliraportti 10/2002, loppuraportti 2003 alussa	×
	Muotoilu innovaatiojärjestelmäs- sä -tutkimus	Sitra / Antti Hau- tamäki	Raportti valmis: "Juha Järvinen, Ilpo Koskinen: Industrial Design as a Culturally Reflexive Activity in Manufacturing", Sitran raport- tisarja n.15, TaiK A 33	
	Muotoilun kansantaloudelliset vaikutukset -tutkimus	Etna / Mathias Ca- lonius	Raportti julkaistiin 1/2002: "Mat- hias Calonus: Findings about Design and the Economy", jul- kaisija Etna, Discussion Papers 785	
	Taideteollisuusalan koulutustoi- mikunta Tehtävä: seurata, arvioida ja ennakoida alansa ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen ja työelämässä tarvitavan osaami- sen kehitystä ja tehdä ehdotuksia alansa koulutuksen määrälliseksi ja laadulliseksi kehittämiseksi; OPM:n asettama toimikunta	Opetushallitus / Marja Hollo	Toimikunta työskentelee, määrä- aika päättyy 31.4.2004; tehnyt esityksiä koulutuksen kehittämi- sestä	
	Muotoilun tutkimuslaitos, Lahti	Johtaja Helena Rantala, riippuma- ton tutkimuslaitos	Toimii aktiivisesti	
4.6	Muotoilukasvatuksen kokonaisti- lanteen selvitys ja peruskouluun	Valtion muotoilu- toimikunta	Kirjallinen esitys valmistuu keväällä 2003	×

	suunnatun opetusmateriaalin tuottaminen			
4.6	Fantasy design – kansainvälinen lasten ja nuorten muotoilukasvatushanke	Pääkoordinoija Suomessa Designmuseo, Hki	Vuoden 2002 loppuun mennessä organisoituminen, 5/2003 alkaen kansallisten ohjelmien esittely, syksyllä 2003 hankkeen käynnistäminen kouluissa	×
5. MUOTOILUPALVELUT KILPAILUKYKYISIKSI				
5.1	Muotoiluelinkeinon kansainvälistäminen -selvitys	Finpro, Designium	Selvitys valmistui 11/2001: "Kansainvälistyvien muotoilutoimistojen analyysi Tekesin teknologiaohjelmaa varten" Muotoilutoimistojen kansainvälistämishanke käynnistetty syksyllä 2002 Designiumin ja eri yliopistojen toimesta.	×
5.1	Muotoilutoimistojen kehittämistarpeet -tutkimus	TaiK, Koulutuskeskus ja Muotoilun tutkimuslaitos	Julkaistu kirjana 2001: "Osaamisen ehdot - selvitys muotoilutoimialasta Suomessa"	
5.1	Odysseus-hanke	Koordinoijat TaiK, Designium	Alko 2002 3-vuotisella pilottikaudella tavoitteenaan lähettää 6-10 oppilaitoksesta valmistunutta muotoilijaa vuodeksi työskentelemään ulkomaiseen muotoilutoimistoon	×
5.1	Muotoilun Best Practices benchmarking -projekti	Muotoilun Round Table	Tutustumismatka tehty keväällä 2001 Lontooseen ja Bostoniin, josta matkaraportti	
5.3	ARABUS -yrityshautomo	TaiK, pääomasijoitusrahastot	Uusi liiketoimintasuunnitelma valmisteilla	
5.4	Käsin tehty tulevaisuus. Näkökulmia käsityöyrittäjyyteen - tutkimus	Sitra ja Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito	Luo pohjaa käsityöyrittäjyyden kehittämisohjelmalle, raportti valmistui 10/2002	×
5.4	Taitava -ohjelma Tämä myös 3.1.	KTM / TE-keskukset	Käynnissä vuodesta 1996, toteutuneita tähän mennessä 434 kpl	
5.4	Käsintehty brandi Käsi- ja taideteollisuusyrittäjän käsikirja	Sitra, Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito	Kirja valmistui 2001	
6. MUOTOILUKULTTUURIN ESITTELY				
	Designmuseo Tehtävä: Kerätä ja ylläpitää suomalaisen ja valikoidusti kansainväl. muotoilun kokoelmaa. Näyttelytoiminta keskittyy muotoilun kulttuurista ja yhteiskunnallista merkitystä esittelevään toimintaan. Valtakunnallinen erikoismuseo, toteuttaa näyttelyitä koti- ja ulkomailla	Taideteollisuusmuseon säätiö / museonjohtaja Marianne Aav	Toimii aktiivisesti: näyttelyitä ja julkaisuja suomalaisen muotoilun vaikuttajista ja ilmiöistä, luento- ja kurssitoimintaa. Aktiivinen yhteistyö alan kansainväl. museoiden ja organisaatioiden kanssa, jäsenenä mm. European Design Forumissa	×

	ILMARI design publications - suomalaisen muotoilualan organisaatioiden yhteinen julkaisu-brandi	Design Forum Finland, Grafia, RTM, TaiK, Designmuseo, Ornamo	Käynnistynyt 2001	×
	Muoto -lehti	Kustantaja Image Kustannus	Siirtynyt uudelle kustantajalle 2002	
	Design in Finland -julkaisu	Design Forum Finland	Ilmestyy vuosittain	
	Form Function Finland -julkaisu	Design Forum Finland	Ilmestyy neljä kertaa vuodessa	
7. JULKINEN SEKTORI ESIKUVIEN LUOJANA				
	Design for the Embassies -hanke	UM / Ulla-Maria Helaniemi	Suomalainen muotoilu huomioon ottaen sisustussuunnitelmissa, muotoiluun liittyviä näyttelyitä lähetystöjen näyttelytiloissa	×
8. MUOTOILUN JULKISUUSSTRATEGIA				
	Muotoilun Plaza - muotoilualojen tietoverkon kehittämishanke. Suomen- ja engl.kielinen interaktiivinen palvelukeskus kooten yhteen muotoilijat, suunnittelu-toimistot ja taidetuottajat sekä toimeksiantajatahot.	Ornamo	Pilottivaihe käynnistyy keväällä 2003	×
	Pohjoismainen designnäyttely	Nordiska Minister-rådet	Valmistelu käynnissä. Näyttely aloittaa kiertonsa Berliinistä 2003 vierailen ainakin 10 Euroopan kaupungissa, mahdollisesti myöhemmin USAssa.	
	Redesigning Design 2005 (RDD 2005) World Design Congress, syyskuu 2005 Joka 6. vuosi järjestettävä ICO-GRADA:n (Int. Council of Graphic Design Ass.), IFI:n (Int. Federation of Interior Architects and Designers), ICSID:n (Int. Council of Societies of Industrial Design) tapahtuma, jonka temaattiset esikonferenssit neljässä pohjoismaassa (Norja, Ruotsi, Tanska ja Suomi), päätapahtuma Kööpenhaminassa	2005 World Design Congress AS - järjestelytoimikunta	Valmistelu käynnissä	
9. MUOTOILUPOLITIIKAN TOTEUTUMINEN				
	Muotoilun Round Table	Pj. Krister Ahlström, siht. Pekka Saarela	Kokoo yhteen teollisuuden, kaupan, muotoilijayhteisön, tiedotusvälineiden sekä julkisen vallan osapuolet, kokoontuu säännöllisesti	×

× - merkityistä toimenpiteistä tarkempia tietoja väliraportin tekstiosuudessa